

Damaszio

Damaskon 470. urte inguruan jaioa, *neoplatonismoko atenar eskolarka: Bere aurrekoen aurka, ez du uste Bat-etik hasita gauza ororen hierarkia arrazoi bidez erator daitekeenik. Damaszio-ren ikasle izan zen Sinplizio, Atenako azken neoplatonikoa.

Dante Alighieri

Firenze-n 1265ean jaio eta Ravenna-n 1321ean hila, poeta filosoforik handienetakotzat hartzen da. Santayana-k dioenez, munduaren ikuspegi sobrenaturalista duten poeten artean bera dugu nagusi. Batzuk diote Dante-k Divina Comedia-n San Tomas Aquino-koaren filosofi ideiak poetikoki zabaldu zituela. Beste batzuk bien arteko desberdintasunak azpimarratzen dituzte eta biok ados datozen gauzak Erdi Aroko giroan kokatzen diren gauzak izango lirakeke. Beste batzuk, oraindik, arabiarren pentsakerak Dante-ri izan zuten eragina azpimarratzen dute. Obra: Divina Comedia.

Dao (Tao)

Txina-ko mundu-ikuskerak klasiko eta tradizionalean funtsezko kontzeptua eta giltz-berba. Filosofi eskola konkretu bati (*daoismoari) izena eman badio ere, berba honen erabilera eta adiera askoz zabalagoa da; *konfuzianismoak ere bere sistemako kontzepturik nagusienetakoa berba honen bidez esaten du. Filosofi mailan txinatar *unibertsismoari lotua dago.

Eskola bakoitzak Dao-ren adiera desberdina du: Konfuzio moralista da, eta honek funtsean *Jen-arekin, printzipio moralarekin, berdintzen du Dao. Laozi-k eta honen daoismoak, berriz, Natura-rekin berdintzen dute Dao, edukin kosmologikoa emanez. Mozi-k (Motzu-k), azkenik, eta mohismoak, Zeru-arekin berdintzen du Dao, horren erlijiozko adiera nabarmenduz.

Hiru mailatan uler daiteke, bada, Dao:

1. Jatorriz eta adiera arruntez, bidea esan gura du. Eta hortik, printzipioa, *ordena kosmikoa. Sarritan, ordea, zera pertsonal eta bizidun bezala ulertzen da.

2. Konfuzianismoak edukin etikoa eman dio bereziki Dao-ri: Etika osoaren oinarria da, hain zuzen ere. Norbanakoaren, gizartearen, gobernatzailearen edota Estatu osoaren *jokabide zuzena adierazten du, zeruak berak gizakiari ezarritakoa. Dao, beraz, joko-bide inmanentea da; baina bide hau nolabait markatuta dago; horregatik, Dao zera transzendentea da.

Alde honetatik badu *lege naturalarekin kidetaskun.

3. Daoismoarentzat kategoria metafisikoa da oinarri-oinarriari Dao. Munduaren eta bizitzaren ordena betierekoaren *printzipioa da, hain zuzen. Bera da izaki guztien jatorria, munduaren sorreraren printzipio aktiboaren (Yang-en) eta printzipio pasiboaren (*Yin-en) eta bizi-indarraren (*Chi-ren) gainetik dagoena.

Dao berezkoa da: gauza higikor eta anizkor guztien Batasun higiezina da. Dao-k ez du formarik, baina formadun izaki guztien jatorria da, eta formadun izaki guztien baitan dagoena.

Jainkoa bera baino ere lehenagokoa da Dao.

Laburbilduz, munduaren eta gizartearen eta izaki guztien ordena unibertsala adierazten du. Horren baitan gertatzen da Yang-en eta Yin-en arteko sintesia ere.

Paulo Agirrebaltzategi

Ik. Daoismoa.

Daoismoa (Taoismoa)

Txina-ko filosofi eta erlijio-sistema edo eskola handietako bat, *konfuzianismoarekin batera, eta honen kontrakoa hainbat puntutan. *Laozi ezagutu ohi da daoismoaren eraikitzailetzat, oinarritzko liburu nagusia, Dao De King ("Bertute-bidearen liburua") izenekoa berari egozten bait zaio. Konfuzio-ren garaikotzat jotzen da; baina benetan ez da horren bizitzaz ezer ezagutzen. Horregatik, daoismoaren eraikitzaile historiko eta bigarren maisu nagusitzat Zhuangzi (Chuang Tzu) hartzen da, K.a. IV. mendekoa berau.

Daoismoaren metafisikaren oinarritzko kontzeptua *Dao da (honetatik du bere izena ere). Dao berezkoa eta transzendentea da, baina izaki guztien baitan dago. Munduaren kreazioaren funtsean dago, ez zuzeneko eragile bezala, eta bai horren printzipio egingorren (Yang-Yin printzipioen) oinarri bezala. Elkarren kontrako printzipio horien bitartez konkretatzen da Dao munduan; horregatik, munduak izaera polarra du.

Dao naturaren *ordena da; eta ordena hau ere bi printzipioen polartasunean gertatzen da.

Bi poloren arteko oreka norbere bizitzan zertzean datza gizakiaren gizatasuna eta jatorrasuna; naturaren ordenaren barruan bait dago gizakia ere, eta hori honentzako ispilua (bidea) da. Norberaren bizitza eta gizartea, Dao ("Bidea") errealtatearen barrutik bezala ordenatzean datza benetako *jakinduria.